

En form av åtagande

På hösten 2011 var det väldigt få arborister som var beredda att ta ståndpunkt och vara involverade med att försvara TV-Eken.

De få som var involverade blev snabbt framställda som idioter i olika forum i den redan då infekterade debatten kring TV-Eken, minsta invändning eller argumentation som pekade mot Trafikkontorets experter var oacceptabelt. Gamla bekanta blev istället fiender.

De flesta diskussioner som fördes mellan kollegor på olika forum handlade till största delen om man skulle fälla trädet och plantera ett nytt eller om man skulle beskära trädet mycket hårt och behålla en trädruin för småkryp och andra organismer.

Några personer, mestadels personer från Stockholm som kände till trädet väl och förstod historiken i debatten, var misstänksamma, jag hade inte någon åsikt vid den här tiden.

Varken Daniel Daggfeldt eller jag var involverade, vi ville heller inte vara inblandade.

Jag kommer ihåg att jag vid den tiden blev bedrövad över hur "ekbeskyddarna" blev framställda i media och även besviken över att det verkade så lätt att stämpla dem som en aning fåniga "trädkramare". Dessa personer var "Östermalmsbor" som hade en "helt bristande respekt för allmänhetens säkerhet" och "ingen som helst sakkunskap" gällande säkerhetsfrågan. Däremot hade Trafikkontoret rapporter från trädexperter på SLU och även egna konsulter som ansåg att trädet utgjorde en akut fara.

Medias skildring av situationen var klart vriden åt att porträttera trädälskare som ett excentriskt och oansvarligt problem, vägen förbi trädet var blockerad för att allmänhetens säkerhet var under omedelbar risk. "Trädkramarna" var ett direkt problem.

Några kollegor i Stockholm hade skickat en kopia av dokumentet som lade grunden för beslutet om att fälla trädet. Dokumentets innehåll hade stora brister.

- Dokumentet hade ingen aktuell och konsekvent information som visade på att trädet skulle utgöra en akut risk.
- Dokumentet innehöll allvarliga och grundläggande felaktigheter gällande identifieringen av samspelet mellan trädet och svampar.
- Svampar var felaktigt identifierade och deras betydelse i rötprocessen av veden var överdriven. Oxtungsvamp (*Fistulina hepatica*) sades, enligt trafikkontoret, orsaka rotröta även då denna organism aldrig tidigare har varit förknippad med rotröta. Röta orsakad av Svavelticka (*Laetiporus sulphureus*) sades vara mycket allvarlig när det i själva verket är helt normalt i ekar av den här storleken och ålder och rapporterna innehöll heller ingen information av värde som visade på eller som stödjer tesen om strukturella svagheter, detta är bara antaget.

- Ekticka (*Phellinus robustus*) sades vara en betydande orsak av röta när det i själva verket var den mer saprofytiska organismen Korkmussling (*Daedalea quercina*) som låg bakom en mer betydande röta.
- Något protokoll av en inspektion som stödjer att trädet fälls saknades. Endast visuella observationsbesök fanns noterat men utan några detaljer.
- Påståendet att Klas Vollbrecht skulle ha lämnat en "Allvarlig varning" om trädet var för mig konstigt. Vollbrecht är en mycket ordentlig och erfaren yrkesman som endast skulle uttala sig på ett sådant sätt om ett så pass historiskt betydande träd efter mätningar med instrument, noga övervägande och en skriven rapport. Någon sådan rapport existerade inte. Så som det förefaller så har Vollbrecht aldrig varit och tittat på eller gjort något uttalande om trädets tillstånd.
- Tillvägagångssättet av inspektionen för beslutet att fälla trädet var ofullständigt. Ingen information eller mätningar stödjer slutsatsen om att trädet skulle vara akut farligt och någon arborist hade heller inte gjort någon inspektion av stammen under den uppbyggda marknivån. Istället har rapporten struntat till att se helhetsbilden och bara fokuserat på vad som var fel på trädet och inte på vad som var rätt. Det här är inte av min erfarenhet konsekvent av professionella arboristers åtagande.

Vid något tillfälle bröt jag tystnaden och gav mig in i debatten, jag skrev följande frågor på Facebook:

- Har någon tagit sig an att undersöka trädet med tomografi för att korrekt bedöma den sammanhängande minskade hållbarheten och uppskatta elasticiteten i ekstammen? Om inte, varför inte?
- Har någon tagit fram information rörande träfibrernas hållfasthet vid böjning, var i stammen rötan finns och bedömt sannolika påfrestningar stammen utsätts för? Om inte, varför inte?
- Har någon bedömt trädet utifrån QTRA (Quantitative Tree Risk Analysis) för att sätta risk och fördelar i perspektiv med varandra?

Bara två minuter efter dessa kommentarer hade lagts upp på forumet togs de bort av forumets ordförande.

Inom en timma efter att dessa kommentarer tagits bort från forumet hade Henrik Waldenstam från WWF i Stockholm ringt och frågat om en oberoende bedömning av trädet. Jag förklarade att vi kunde göra detta men att vi skulle vara helt självständiga och neutrala och bara samla information för att besvara två grundläggande frågor gällande säkerheten av trädet.

**Vad är den nuvarande bärigheten och styrkan på stammen?
Vilka är de troliga påfrestningarna trädet utsätts för?**

Det här är det enda sättet att svara på den strukturella trädsäkerheten.

Resultaten av vår detaljerade inspektion av trädets stam och huvudgrenar är noga dokumenterat, ytterligare mätningar har utförts separat av Daniel Daggfeldt och all information har sedan inspekterats av Frank Rinn, ordförande av den tyska avdelningen av ISA (International Society of Arboriculture) och grundaren av "resistografen" och "ljudvågs tomografen".

- Vi utförde mätningar på 96 separata punkter längs med hela stammen. Vi klättrade ner i det trånga utrymmet runt stammen, vi var de första arboristerna som gjorde mätningar på trädet nere i brunnen.
- Vi gjorde mätningar vid den ursprungliga marknivån.
- Inga rötter inspekterades då inga rötter var synliga.
- En full undersökning av de första 420cm av stammen gjordes och även en huvudgren.
- Röta fanns att hitta vid alla punkter. Detta är dock helt normalt i mycket gamla träd.
- Den mesta tappade styrkan enligt mätningarna var bara 32 %.
- Detta medför en väldigt hög säkerhetsmarginal.
- Till detta hör även att troliga påfrestningar från vind som trädets utsätts för är mycket låga.
- Även lätt beskärning visar en reducerad potentiell belastning från vind avsevärt.
- Vi sa att trädet antagligen var 40 gånger starkare än det behöver vara, efter fällningen uppskattade Frank Rinn att trädet skulle vara mer än 100 gånger starkare än det behöver.
- Bedömningen efter QTRA metoden uppskattade att risken för allvarlig skada på grund av trädet var 1:100,000 vilket är en tolererbar risk.

Informationen från vår undersökning presenterades för trafikkontoret innan fällningen ägde rum och den representerar den enda fullständiga undersökningen av hela trädet.

I Solfjelds rapport, som presenterades av trafikkontoret dagar innan fällningen, hade några mätningar av hela stammen aldrig gjorts, inte heller några mätningar av påfrestningarna på stammen hade gjorts. Rapporten är därför helt ofullständig. Trots detta har Solfjeld uttalat sig att trädet antagligen inte var någon akut fara och att kommunen kunde välja att inte vidta några åtgärder.

Trots denna starka bevisning från vad som skulle komma att kallas "den oberoende arboristgruppen" fälldes trädet på natten.

Den här gruppen har nu vuxit påtagligt och kallas idag för Sveriges Arboristförbund.

Vällkommen.

Jon Hartill.
Ordföranden.